

Tidebönen i Finland

Den svenska, evangeliska tidegården infördes i början av trettioalet till Finland av kyrkomusiker. Genom kontakter i Sverige och litteratur därifrån hade de fått ögonen öppna icke endast för tidebörens värde men i främsta rummet för den enstämmiga gregorianska sångens sublimitet och skönhet, som stod i bjärtaste kontrast till den vid denna tid omåttligt populära konsertvesperns subjektiva och ofta krystade tongångar. Den första gregorianska tidebönen, en vesper, utsändes i radion 27 november 1930 och sjöngs tre dagar senare i Gamla kyrkan. Kyrkans kör sjöng den 24 mars 1931 ett completorium likaså för radion. Av detta completorium samt av en matutin lät kören trycka stora notupplagor. Vardera tidebönen sjöngs vid den första allmänna svenska kyrkomusikfesten i Helsingfors 1931, och därefter har sjungen tidebön förekommit vid samtliga svenska allmänna kyrkosångsfester i Finland. Kören har under årens lopp gratis distribuerat dessa noter till andra kyrkokörer, och de ha jämväl brukats vid koraldagar, kurser och möten på många håll i landet.

Det kan betecknas som föga lyckat att framföra dessa tideböner från läktaren som alternativ till konsertvesperarna. Menighetens uppfattning om dem blev självfallet skev, och mindre gynnsamma omdomen läto snart höra sig, icke minst

från prästerskapets sida. Kyrkosångsutskottet hade dock redan antagit dessa tideböners främjande på sitt arbetsprogram och några kyrkokörer övergick till att sjunga tidebön i koret som avslutning på musikaftnar, varvid även nya svenska utgåvor utnyttjades efterhand som de utkommo. År 1935 anordnade kyrkosångsutskottet koraldagar i Helsingfors kring tidegård och gregorianik, varvid dessa studerades teoretiskt och praktiskt under ledning av Arthur Adell. Vid dessa dagar torde läst tidebön för första gången ha brukats hos oss.

Den lästa tidebörens användbarhet inom församlinglivet hade under trettioalet ännu inte upptäckts hos oss. Veckans tideböner, som utkom 1934, var dock känd även här och kanske sporadiskt brukad av någon yngre präst i smärre kretsar. Jag erinrar mig också att samlingen Tideböner för ungdom, som utkom 1938, under kriget rekvirerades av en yngre fältpräst, som ville bruka dem vid korsuandakter.

År 1943 grundades Sanct Henrikskretsen, en förening för kyrklig förnyelse, som också tog främjandet av tidegården på sitt program. Kretsen utgav 1944 ett completorium samt 1946 en samling om ca. 20 tideböner jämte anvisning på deras utförande. Samtidigt utgav kretsen ett häfte med finsk text för laudes, sext,

vesper och completorium för den vid sagda tid i Åbo för liturgiskt studium sammankommande prästkretsens behov, de s. k. "liturgiska bröderna".

Sanct Henrikskretsens bok torde ha haft stor betydelse för införandet av den lästa tidegården i församlingslivet inom det svenska stiftet. De svenska tidegårdsböckerna var på grund av valutarestriktioner och andra besvärligheter svåra att anskaffa efter kriget. Boken brukas numera veterligen mångenstädes inom konfirmandgrupper och församlingskretsar, särskilt vid aftonandakter efter sammankomsterna. Den har dessvärre det felet att den inte överensstämmer med den svenska tidegården, vars antifonale därför inte kan brukas i samband med den. Man får hoppas att våra församlingar småningom övergår till de svenska uppslagorna.

I kristliga studentkretsar, vid folkhögskolor och föreningar vinner tidegården allt större spridning i våra dagar. Likaså brukas de särskilt i ungdomsarbetet, där de finner en tacksam jordmån. Däremot tyder icke många tecken på att tideböerna skulle fått plats i det regelbundna gudstjänstlivet. På några få orter, som Åbo och Vasa, ha dock veckogudstjänster i denna form förekommit. Likaså brukas alltså läst eller sjungen tidebön som avslutning på musikaftnar mångenstädes.

För min del tror jag att endast den sjungna tidebönen har möjlighet att en gång intaga veckopredikans och aftonsångens fasta plats i gudstjänstlivet. Men ännu är tiden härför inte mogen. Genom högmässomusiken kommer menigheten småningom att vänja sig vid enstämig gregoriansk sång. I en nära framtid mot-

ser vi en reformerad gudstjänstordning, med, som vi hoppas, helt gregoriansk sång. Dess inarbetande kan dock sannolikt ta mycket lång tid, kanske en generation.

Den yngre prästgenerationen börjar alltmera uppmärksamma och uppskatta tidegården och gregorianiken. Vid Helsingfors universitet får de finska och vid Åbo akademi de svenska teologerna läsa tideböner och öva gregoriansk sång. Kyrkomusikernas utbildning omfattar likaså gregorianik, varvid som undervisningsmaterial brukas den nu kompletta serien introitus, som redan får utnyttjas vid högmässorna i vårt land. De svenska eleverna använder som kursbok Peters' Den gregorianska sången och Hellerströms Kyrkans traditionella sång. Likaså medverka eleverna vid sjungna tideböner i huvudstadens församlingar.

I finska församlingar har tidegården ännu inte tagits i bruk i märkbar utsträckning. Utom nämnda fyra tideböner finnes icke finskt material motsvarande den svenska tidegården. Ett finskt completorium med noter har utgivits och även sjungits i några församlingar. Det till finska kyrkans 800-årsjubileum år 1955 utgivna completoriet torde ha sjungits även på finskt håll. De kristliga studentkretsarna i Helsingfors och Åbo brukar regelbundet tidegård, de finska enbart läst, de svenska även sjungen.

Om brevvariets bruk i vårt land som enskild andaktsbok, vågar jag inte uttala mig, men jag har heller aldrig i den öppna debatten förmärkt den minsta antydning i den riktningen.

Man kan förvänta att tidegården genom sitt inneboende värde kommer att

vinna alltmer terräng inom kyrkan i vårt land, men det är beklagligt att nu, då Sanct Henrikskretsens verksamhet avstannat, ingen annan organisation övertagit arbetet på tidegårdens spridning. Vi ha

dock många enskilda präster och kyrkomusiker som i sin stad verka för kännedomen om den evangeliska tidegården.

Gustav Pettersson